

Kina-panik

Den prisvindende britiske historiker Matthew Smith spørger i sin nyeste bog om hyperaktivitetens historie, hvorfor det netop var i USA, at hyperaktivitetsforstyrrelserne eksploderede blandt børn. Og hvorfor var det netop fra begyndelsen af 1960'erne, at diagnoser som hyperkinetisk impulsforstyrrelse voksede så kraftigt? Diagnosen havde eksisteret i flere år, men der skal selvfølgelig mere end den blotte tilstedeværelse af en diagnostisk kategori til, for at massevis af børn bliver klassificeret med diagnosen.

Smith peger på noget temmeligt overraskende som forklaring. Han mener nemlig, at det var Den kolde krig og ikke mindst Sovjetunionens opsendelse af de to Sputniksatellitter i 1957, der giver os en væsentlig del af forklaringen.

Men hvordan kan en 83,6 kg tung russisk satellit i kredsløb om jorden have noget med hyperaktivitetsepidemien i USA at gøre? Jo, Smith beskriver, hvordan Sovjets succes med Sputnik skabte en frygtsom stemning i USA – han kalder det Sputnik-panik – og en følelse af, at USA var ved at tabe Den kolde krig. Amerikanerne pegede hurtigt på Sovjetunionens uddannelsesmæssige overlegenhed som forklaring på deres føring i rumkapløbet.

Reaktionen fra amerikanske politikere, forskere og uddannelsesfolk var at

dæmonisere de adfærdsformer, som antoges at forhindre uddannelsesmæssig succes, og her viste hyperkinetisk impulsforstyrrelse sig hurtigt som en hovedfjende. Den angiveligt slappe disciplin i amerikanske skoler blev kritiseret, og man misundte russerne, at deres skoleelever kunne sidde stille og arbejde hårdt.

Som konsekvens af dette undergik det amerikanske skolesystem en markant udvikling: Væk fra John Dewey og blød erfaringspædagogik og over til hård indlæring og målbare præstationer. Man skabte også en helt ny uddannelsesmæssig profession, *school counsellors*, som sammen med lærerne skulle identificere de hyperaktive elever, der blev set som en trussel mod indlæringen i klasserne.

Vi misunder Shanghai

Sputnik havde enorm indflydelse på det amerikanske samfund, og sammen med andre faktorer førte det til, at flere og flere børn blev diagnosticeret med skiftende hyperaktivitetsdiagnoser, kulminerende med ADHD-diagnosen i 1987.

Af andre faktorer er det selvfølgelig væsentligt, at Ritalin var blevet syntetiseret i 1944, men på det tidspunkt manglede et marked. Som det er tilfældet med mange andre former for psykofarmaka, gik behandlingen (pillen) forud for identifikationen af den sygdom, pillen skulle

behandle. I dag er det amerikanske samfund i en situation, hvor 12 % af alle drenge er diagnosticeret med ADHD.

Hvorfor fortælle denne historie i Danmark? Fordi det ser ud til, at situationen i dag er ganske parallel til Sputnik-panikken. Vi har godt nok ikke kold krig, men økonomisk kamp mellem nationerne. Det er ikke Sovjetunionen, der er hovedfjenden, men Kina, der udfordrer os med dygtige, disciplinerede børn – og lave lønninger. Vi misunder Shanghai deres topplacering i PISA-undersøgelserne, og vi græmmes, når en dansk skoleklasse taber i næsten alle fag til en tilsvarende kinesisk klasse. De er endda mere kreative end os!

Vi laver folkeskolereformer for at ruste os til globaliseringen, og der skal mere disciplin og faglighed til, siges det. Politikere taler varmt for konkurrencestaten, hvori og hvortil vores børn uddannes som små soldater. Der er selvfølgelig ingen enkel sammenhæng med dette og vores ADHD-epidemi, men mon ikke, at vores Kina-panik i bredeste forstand har noget at sige som forklaring på de seneste års eksplosion af diagnosticerede og medicinerede børn? ■

Svend Brinkmann, *cand.psych.*
professor ved Institut for kommunikation
Aalborg Universitet

KLUMMEN (LAT. COLUMNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.